

Verslag

Datum verslag 16 december 2011	Project Waterhouderij Walcheren	Opgemaakt door Esther van Baaren
Datum bespreking 15 december 2011	Aantal pagina's 6	
Vergadering Streekbijeenkomst Waterhouderij Walcheren Locatie: Ter Linde, Oostkapelle		

Aanwezig

Wim van Nieuwenhuijzen, Piet Korstanje, Martijn Weijzenfeld, Johan Sanderse, JanWillem Maljaars, Simon Maljaars, Maarten Guepin, Abco Maljaars, Werner Louwerse, Marcel van de Bosse, Esther van Baaren, Bouke Ottow, Marco Arts, Roel Doef, Hanny van Geel, Carla Michielsen, Wilco Verhage, Ko Jille, dhr. Faas, dhr. Melis, Heleen Korstanje, Henri Louwerse, Huibert Simons, Vincent Klap, Acronius Kramer, René Geschiere, Bart Wielart

Streekbijeenkomst Waterhouderij Walcheren

Doelstelling van de bijeenkomst:

- Relevante partijen informeren over de kansen van een Waterhouderij in Walcheren;
- Helder krijgen welke wensen, initiatieven en mogelijkheden er zijn waar de Waterhouderij Walcheren bij aan kan sluiten;
- Matching van mogelijkheden formuleren en vervolgspraken maken.

Het openingswoord:

Wim van Nieuwenhuijzen, coördinator van de werkgroep Waterhouderij Walcheren, opent de bijeenkomst. Het doel van de werkgroep (een 10-tal actieve agrarische ondernemers in de driehoek Serooskerke, Oostkapelle, Oranjezon) is om na te gaan welke mogelijkheden er zijn in dit gebied om voldoende water ter beschikking te hebben voor een optimale voedselproductie. De uitdaging aan de werkgroep is om in samenwerking met deskundigen knelpunten en oplossingen uit te werken. Tijdens de eerste bijeenkomsten bleek dat ieder met gelijksoortige problemen omtrent waterhuishouding bezig is. Ieder voor zich en gericht op de eigen problemen. Door meer gebiedsgericht de problemen en kansen te bekijken blijken er veel meer mogelijkheden naar voren te komen dan bij een individuele benadering. In gesprekken met waterschap, gemeente en het Zeeuwse landschap is geïnventariseerd welke kansen er liggen voor samenwerking. Het is immers goed nabuurschap om gezamenlijk te kijken waar win-win situaties benut kunnen gaan worden. Zo kan een probleem voor de een, een kans voor de ander worden.

Het veldbezoek:

Martijn Weijzenfeld en Maarten Guepin geven een rondleiding:

1. De grondwateronttrekking (diepdrain) en het irrigatiesysteem in de boomgaard van Ter Linde. Er is nu niet genoeg zoet water voor nachtvorstbestrijding en tegen droogte.
2. De nieuwe samengestelde drainage in de boomgaard; de grondwaterstanden kunnen nu gestuurd worden.
3. De dicht naast elkaar liggende zoete en zoute sloten vlakbij de duinen. De ondernemers zijn hier nu een jaar het zoutgehalte van de sloten aan het meten. Waterschap Scheldestromen heeft 2 dammetjes aangelegd om te proberen het zoete water gescheiden te houden van het zoute kwelwater. Er wordt nader onderzoek gedaan naar de werking van deze dammetjes.

De problematiek en plannen van de ondernemers:

Piet Korstanje, Werner Louwerse en Johan Sanderse vertellen wat de problematiek van de zoetwatertekorten betekent voor hun bedrijven en welke plannen zij hebben ontwikkeld binnen de Waterhouderij Walcheren.

De problematiek

In het groeiseizoen is de wens om meer zoet water beschikbaar te hebben in de bodem of voor irrigatie voor de fruitteelt, groenteteelt en de teelt van reguliere akkerbouwgewassen. Voor de boomgaard is ook zoet water nodig voor nachtvorstbestrijding, het voorkomen van verbranding van het fruit bij zonnig weer en als biologische schimmelbestrijding. Er is een neerslagoverschot, zoete kwel uit de duinen, zoet oppervlaktewater en zoet grondwater. Toch is de beschikbaarheid nu beperkt. Juist in het groeiseizoen is een neerslagtekort, slechts weinig grondwateronttrekkingen mogelijk, snel menging van zoete sloten met brak/zout kwelwater en het neerslagoverschot wordt snel afgevoerd. Daarnaast zullen door klimaatverandering de weersextremen toenemen.

De plannen:

Oplossingen voor het verbeteren van de zelfstandige zoetwatervoorziening liggen zowel op gebiedsniveau (grond- en oppervlaktewaterstand) als op perceelsniveau. De mogelijke oplossing bestaat uit een pakket van maatregelen:

1. langer vasthouden van het neerslagoverschot in de bodem door peilgestuurde drainage in combinatie met hogere peilen;
2. het gescheiden houden van zoet en zout slotwater door (kleine) ingrepen in het watersysteem (dammetjes, lokaal opzet winterpeil);
3. water bufferen in een bassin (zoet kwelwater, slotwater, neerslagoverschot in de winter);
4. vergroten zoetwaterbel in de ondergrond door gebruik te maken van de kreekkrug;
5. optimaliseren van het gebruik van zoet water ;
6. hergebruik van zoet water, bijvoorbeeld door zoet water uit drainagebuizen te gebruiken voor vullen van bassin.

Het belang:

Het belang van de ondernemers is behoud en versterking van de gezonde economische sector landbouw, zelfvoorzienendheid met zoet water vergroten en sturen met zoet water en het beperken van risico's: oogstzekerheid, hoge en constante kwaliteit en klimaatrobuust. Hierin nemen de ondernemers zelf hun verantwoordelijkheid maar willen hierbij gebruik maken van koppelkansen met de omgeving, met andere ondernemers en het gebied. Daarnaast kan dit proces een voorbeeld zijn voor Nederland; samenwerken om de zelfstandige zoetwatervoorziening te versterken.

De reacties:

Roel Doef, Rijkswaterstaat

Het enthousiasme, de slimme methoden en de leergierigheid zijn een voorbeeld voor een vergelijkbare aanpak elders in het land. Rijkswaterstaat heeft binnen dit project samen kunnen werken met andere waterbeheerders en ZLTO. Het belang van Rijkswaterstaat ligt niet direct bij dit onderwerp op deze locatie, maar de hier ontwikkelde ideeën kunnen wel in Rijkswaterstaatsbelang worden uitgezet en de ontwikkelde kennis kan worden benut in andere gebieden. Stukjes pr en communicatie wil Roel graag samen oppakken om dit doel te bereiken.

Hanny van Geel, InnovatieNetwerk

De Waterhouderij is hier van globaal concept naar een concrete praktijkpilot vertaald. Ook elders in Nederland is interesse in een Waterhouderij: in anders denken over met water en met

elkaar omgaan in een gebied. Iedereen met een grondpositie heeft ook een waterpositie, wellicht is dat een volgende stap voor Walcheren. Zo is in West Brabant een waterhouderij aan het ontstaan waarbij een sierheesterteler en Staatsbosbeheer, met medewerking van het waterschap, water uitwisselen. Om andere ondernemers/partijen te interesseren is een folder opgesteld; op het concept ontvangt Hanny graag commentaar.

Wilco Verhage, ZLTO

Dit is de volgende stap in hoe boeren met water omgaan. De boeren hebben hier de theorie naar de praktijk vertaald. Dit is een voorbeeld van hoe de agrarische sector innovatief bezig kan zijn. ZLTO ondersteunt dit project dan ook door begeleiding van de ondernemers.

Vincent Klap, provincie Zeeland

Dit is een voorbeeldproject van hoe je het wateroverschot kan benutten. Je speelt in op de toekomst door partijen bij elkaar te brengen. Het slimmer met hemelwater omgaan zou opgenomen kunnen worden in provinciaal beleid.

Acronius Kramer, Waterschap Scheldestromen

Het waterschap heeft in dit project een faciliterende rol gehad en zal deze blijven houden. Er zijn 3 manieren waarop het waterschap op basis van democratische inspraak kan faciliteren:

1. Water vasthouden in de zomer. Dit is afgelopen jaar door René Geschiere al gedaan.
2. Vergunningen voor onttrekkingen. Hierbij is het advies: onttrek in tijden van overschot Niet laten mengen van zoet en zout oppervlaktewater. Dit doe je door meten en door maatregelen. Eenvoudige maatregelen worden nu al uitgevoerd, zoals de dammetjes om zoet en zout gescheiden te houden. Ingewikkeldere en duurdere maatregelen worden meegenomen in het waterplan dat binnen in 2014 zal worden uitgevoerd. Bij alle maatregelen geldt, als er instemming onder de grondgebruikers is kan het Waterschap de maatregelen uitvoeren..

Huibert Simons, Het Zeeuwse Landschap

Het is leuk om de omgeving verder te leren kennen. Zoetzout en hooglaag zijn ook voor natuur belangrijk. Het duingebied is een Natura2000 gebied en de waarde hiervan ligt in de droge duingraslanden en de natte duinvalleien. Er zijn echter een paar problemen: verdroging, minder begrazing en stikstof. Onze wens is een hoger peil in de duinen en een grotere zoetwaterlens. Het Zeeuwse Landschap zou in de Beekhoek Polder meer water kunnen bufferen; langer vasthouden en getrapt loslaten, hier zijn de agrarische ondernemers bij gebaat. Het Zeeuwse Landschap heeft zelf baat bij hogere grondwaterstanden, hogere peilen en minder onttrekkingen zodat in de duinen minder droogte is. Het Zeeuwse Landschap blijft dan ook graag meepraten met het gebied over de zoetwatervoorziening.

Dhr. Faas, buitenplaats Zeeduin

Onze buitenplaats heeft een eigen peil. In de vijver en sloten is daardoor een vrij constant waterpeil en er is kwalitatief goed zoet water. We hebben hier dus een klein buffertje, als dit anderen kan helpen werken we graag samen. In Oranjebos hebben we juist teveel water. Hier zijn misschien wel natuurlijke mogelijkheden zijn voor berging van water (zonder lelijke bassins). Daaraan willen we als landgoederen graag meedenken en meehelpen. Jullie zijn hier echt duurzaam bezig en dat moeten de gemeente en andere bewoners ook weten; laat dit initiatief zien aan wie het nog niet kent.

De vervolgacties:

1. De ondernemers zijn nu een zelfstandige werkgroep Waterhouderij Walcheren.
2. Hulpbronnen zijn op verzoek van de ondernemers beschikbaar:

- Waterschap Scheldestromen: blijft een faciliterende rol in dit proces houden voor:
 - i. Water vasthouden in de zomer en eventueel in de winter om zoute kwel tegen te gaan.
 - ii. Vergunningen voor onttrekkingen.
 - iii. Het niet laten mengen van zoete en zoute sloten. Eenvoudige maatregelen kunnen direct uitgevoerd worden, lastigere maatregelen worden meegenomen in het waterplan.
 - ZLTO: ondersteuning van de werkgroep in de communicatie met de omgeving en kansen voor nieuwe trajecten.
 - Deltares: voor korte vragen kan direct hulp geboden worden en voor uitgebreidere vragen of verzoeken worden mogelijkheden gezocht voor nieuwe trajecten.
 - Aequator: voor aanvullende vragen over bedrijfseconomische berekeningen, bodem en juridische onderwerpen.
 - InnovatieNetwerk: blijft landelijk betrokken bij de Waterhouderij en blijft op verzoek meedenken
 - Rijkswaterstaat: voor pr en een landelijke uitstraling van de Waterhouderij Walcheren
3. Vervolgtrajecten en kansen:
- Vanuit het programma Kennis voor Klimaat wordt een praktijkproef vergroten zoetwatervoorraad in de kreekruig bij Johan Sanderse en Werner Louwerse opgezet. Dit project loopt van februari 2012 t/m juli 2013. Deltares is trekker van deze praktijkproef. Het project wordt ondersteund en gefinancierd door o.a. ZLTO en de provincie Zeeland.
 - InnovatieNetwerk gaat komend jaar in samenwerking met productschap akkerbouw via Kiemkracht kennis ontsluiten voor nieuwe ondernemers die zich willen aansluiten bij een Waterhouderij. Een van de stappen is het ontwikkelen van toegankelijke informatie in samenwerking met Rijkswaterstaat, Deltares, Aequator en de werkgroep Waterhouderij Walcheren.
 - De werkgroep Waterhouderij Walcheren neemt initiatief om in gesprekken met Het Zeeuwse Landschap en Waterschap Scheldestromen de mogelijkheden voor een betere zoetwaterbeschikbaarheid voor landbouw en natuur te onderzoeken. Concrete punten hierbij zijn water vasthouden in de Beekhoek polder voor de landbouw en verhoogde peilen en grondwaterstanden in de polder om verdroging in de duinen te verminderen. Bij de gesprekken zullen ook de landgoederen en campings die tussen de natuur en de landbouw liggen worden betrokken
 - liggen worden betrokken.
 - De provincie Zeeland wil meedenken over mogelijkheden om aan te sluiten bij het omgevingsplan en beleid. Omgaan met water, drainage in bebouwd gebied en optimaliseren functies in een gebied zouden een onderdeel van dit omgevingsplan moeten worden. Voorkeur van het huidige beleid ligt nu bij concepten als beter benutten van de ondergrond en mooie maatschappelijke inrichting en niet bij waterkwantiteit. Gekeken kan worden door ZLTO en de provincie Zeeland hoe de maatregelen van de ondernemers wel beter binnen de kaders en plannen te plaatsen zijn.
 - Met de gemeente worden op korte termijn gesprekken gevoerd en kansen benoemd.

Meer informatie:

Via <https://publicwiki.deltares.nl/display/ZOETZOUT/De+Waterhouderij+Walcheren>

- Presentatie met de plannen van de ondernemers
- Presentatie achtergrond van het project
- Hydro(geo)logie van het gebied; van zoet en zout grondwater en oppervlaktewater tot grondwaterstanden en bodemsoorten.

Datum
18 november 2011

Pagina
6/6

- De wensen voor het watersysteem

Algemene informatie:
www.Waterhouderij.nl